

## San Clemente



De vierde paus, Clemens, woonde rond het jaar 90 in een huis van Flavius, de neef van keizer Domitianus. Dat huis was gebouwd op de fundamenten van de door keizer Nero verwoeste huizen in de brand van Nero in het jaar 64. Dat huis werd door Clemens ingericht als bidplaats voor christenen. Aan het eind van de 1<sup>ste</sup> eeuw werd Clemens vanwege zijn activiteiten als leider van de christenen in Rome



verbannen en later vermoord.

Naast zijn huis stond een soort flatgebouw, op de binnenplaats was een tempel ter ere van de Perzische zonnegod Mithras gebouwd. De tempel moet met zijn ruwe wanden een grot voorstellen. Een altaar met afbeeldingen uit de Mithraslegende neemt er een centrale plaats in.

Langs de wanden staan rustbanken, waarop slechts ingewijden aan de eredienst mochten deelnemen.

Paus Siricius bouwde aan het eind van de 4<sup>de</sup> eeuw, toen het christendom geaccepteerd werd, een grote basiliek ter ere van Clemens op de resten van de vorige gebouwen. Deze basilica is een typisch voorbeeld van de vroeg-christelijke basilica.

In de basiliek vindt men fresco's die o.a. de wonderen van de heilige Clemens laten zien. In de 9<sup>de</sup> eeuw werd het lichaam van Clemens overgebracht naar deze kerk.

Links in de basiliek, voor het altaar, is onder meer de oudste geschreven tekst in het Italiaans (1050 - 1100) te vinden onder een fresco:

Sisinnius volgt achterdochtig zijn vrouw die christelijke erediensten bijwoont. Tot straf maakt God hem blind en doof. St. Clemens geneest hem, maar de ondankbare Sisinnius wil hem en zijn gezellen gevangen nemen. God verandert dezen in zuilen, maar de wachters proberen de zuilen mee te nemen. Sisinnius roept: "Trekken, hoerenzonen. Trekken, Gosmari en Albertel. Jij, Carvoncelle, zet er een hefboom achter!"

In de 11<sup>de</sup> eeuw werd de basilica bestormd en in brand gestoken door de Noormannen.

De kerk werd wel gerestaureerd, maar een eeuw later bleek de bouw niet goed uitgevoerd te zijn. Daarom werd er in de 12<sup>de</sup> eeuw besloten een nieuwe, iets kleinere, San Clemente te bouwen, op de oude kerk, die daarom met puin opgevuld werd. Voor de bouw en de versiering gebruikte men gedeelten uit de oude basiliek.

Pas rond 1860 werden de twee oudere, vergeten lagen weer aan het licht gebracht. De mozaïeken, die uit de 12<sup>de</sup> en 13<sup>de</sup> eeuw stammen, worden meesterwerken van de christelijke kunst genoemd.



Het mozaïek in de absis stelt de 'boom des levens' voor, de twaalf duiven symboliseren de twaalf apostelen. Het geheel wordt verlevendigd door afbeeldingen van mensen, dieren en versieringen.

In veel mozaïeken vallen Byzantijnse invloeden op. Op het mozaïek op de triomfboog staat Christus, met links Paulus, Laurentius, Jesaja en Bethlehem, rechts Petrus, Clemens, Jeremia en Jeruzalem.

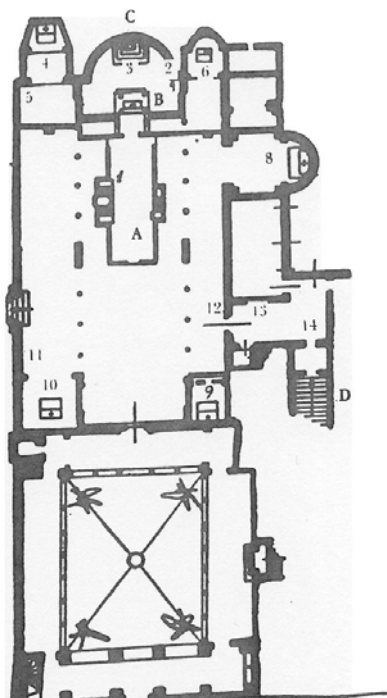


De Cosmaten vervaardigden de schola cantorum, de paaskandelaar en de vloer van het kerkgebouw.



San Clemente, Niveau 0,  
(huidige kerk 1180)

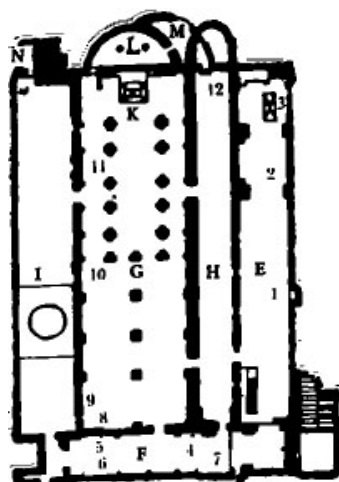
- A. Schola Cantorum (535)
- B. Hoogaltaar (1180)
- C. Absis (1180)
- D. Trap naar niveau II
- 1. Fragment oorspronkelijk altaar uit 530
- 2. Wandtabernakel
- 3. Cathedra (535?)
- 4. Kapel van het Heilig Sacrament (1617)
- 5. Monument voor kardinaal Venerio (1479)
- 6. Kapel van Johannes de Doper en beeld (1450)
- 7. Monument voor kardinaal Roverella (1476)
- 8. Kapel van de Heilige Cyrillus (1886)
- 9. Kapel van de Heilige Dominicus (1615)
- 10. Kapel van de Heilige Catharina (1430)
- 11. Sinopieën door Masolini (1430)
- 12. Ingang naar de sacristie
- 13. Kopieën van fresco's uit de benedenverdiepingen
- 14. Kassa



Plattegrond niveau 0

San Clemente, Niveau -I  
(kerk uit de 4<sup>de</sup> eeuw)

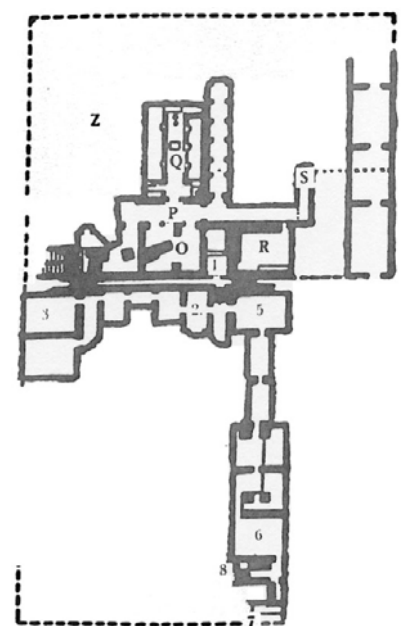
- E. Noordelijke beuk
- F. Narthex
- G. Nave oorspr. kerk
- H. Muur uit 1084
- I. Zuidelijke beuk
- K. Altaar (1866)
- L. Steun voor nieuwe kerk (1108)
- M. Absis (4<sup>de</sup> eeuw)
- N. Trap naar beneden
- 1. Fresco van keizerin Theodora (535)
- 2. Romeins sarcofaag (200) Phaedra en Hippolytus
- 3. Fresco van Jezus (10<sup>de</sup> e.)
- 4. Narthex
- 5. Fresco: overbrenging resten St. Clemens.
- 6. Steen met heidense en christelijke epitaaf
- 7. Byzantijns fresco: Jezus oordeelt over de ziel van een pas gestorvene
- 8. Fresco: Hemelvaart (855)
- 9. Fresco's: Kruisiging en Bruiloft te Kana (9<sup>de</sup> e.)
- 10. Fresco: Heilige Alexis (1075)
- 11. Fresco met oudste It. tekst.
- 12. Fresco: Jezus in de Limbo
- 13. Graf Heilige Cyrillus (869?)



Plattegrond niveau -I

San Clemente, Niveau -II  
(gebouwen ca. 200)

- O. Pronaos van het mithraeum
- P. Marmerpilasters
- Q. Tricinium van het mithraeum
- R. "School" van het mithraeum
- S. Gang naar het Colosseum
- X. Domus van Flavius (1<sup>ste</sup> eeuw.)
- 1. Toegang naar X. Tufstenen muur is van de Domus
- 2. Trap naar de Domus
- 3. Vertrek Domus
- 4. Vertrek Domus
- 5. Vertrek Domus, het water komt uit een bron of uit een vervallen aquaduct
- 6. Vertrek Domus
- 7. Catacombe met 16 loculi (5<sup>de</sup> eeuw)
- 8. Trap naar de uitgang



Plattegrond niveau -II

